

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobcu : **Č., a.s.**, B., proti žalovanému : **Ing. J. K.**, bývajúci v B., zastúpeného JUDr. D. P., advokátom v B., **o zaplatenie 9 837,- Sk s prísl.**, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 6 C 296/2003, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. júna 2007 sp. zn. 4 Co 231/2006,

t a k t o :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 27. júna 2007 sp. zn. 4 Co 231/2006 a rozsudok Okresného súdu Bratislava V z 8. marca 2006 sp. zn. 6 C 296/2003 a vec vracia Okresnému súdu Bratislava V na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Návrhom na vydanie platobného rozkazu doručeným Okresnému súdu Bratislava V 21. augusta 2003 sa žalobca domáhal, aby súd zaviazal žalovaného na zaplatenie 19 674,- Sk s úrokom z omeškania 16,5 % ročne od 4. júla 2002 do zaplatenia a náhrady trov konania. Návrh odôvodnil tým, že žalobca so žalovaným uzavreli 3. júla 1998 poisťnú zmluvu č. X. s ročným jednorazovým havarijným poistením vozidla vo výške 19 674,- Sk. Žalovaný poisťné v roku 2002 nezaplatil a ani poistenie nevypovedal podľa všeobecných poisťných podmienok, a tak poisťná zmluva zanikla zo zákona pre neplatenie poisťného.

Okresný súd návrhu vyhovel a platobným rozkazom z 29. októbra 2003 sp. zn. 26 Ro 2816/2003 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 19 674,- Sk a úroky z omeškania 16,5 % ročne od 4. júla 2002 do zaplatenia spolu s náhradou trov konania vo výške 1 015,- Sk.

Žalovaný podal proti platobnému rozkazu odpor a navrhol platobný rozkaz zrušiť a nariadiť vo veci pojednávanie z dôvodu, že za prvý polrok 2002 poistné zaplatil a žalobcovi je dlžný iba za druhý polrok 2002 sumu 9 837,- Sk.

Okresný súd Bratislava V vydal 29. júna 2004 uznesenie č.k. 6 C 296/2003-27, v ktorom konanie v časti o zaplatení 9 837,- Sk zastavil.

Okresný súd Bratislava V rozsudkom z 8. marca 2006 č.k. 6 C 269/2003-36 uložil žalovanému, aby v lehote 15 dní od jeho právoplatnosti zaplatil žalobcovi 9 837,- Sk so 16,5 % úrokom z omeškania zo sumy 19 674,- Sk od 4. júla 2002 do 4. februára 2004 a zo sumy 9 837,- Sk od 5. februára 2004 až do zaplatenia a náhradu trov konania vo výške 980,- Sk.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovaného rozsudkom z 27. júna 2007 č.k. 4 Co 231/2006-60 potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa a žalobcovi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení uviedol, že vzhľadom na obsah poistnej zmluvy č. X. medzi žalobcom a žalovaným treba vychádzať z toho, že poistné bolo dohodnuté ako jednorazové vo výške 19 674,- Sk ročne zároveň s tým, aké dôsledky bude mať jeho nezaplatenie, t.j. či v prípade nezaplatenia ročnej splátky nastane povinnosť zaplatenia celej pohľadávky podľa § 565 OZ a aký vplyv bude mať táto skutočnosť na zánik poistenia pre jeho nezaplatenie v zmysle § 801 OZ. Účastníci sa totiž dohodli, že zánikom poistenia nie sú dotknuté povinnosti poisteného poistné zaplatiť a to ani v prípade, ak poistený doručí poisťovni oznámenie, že nebude pokračovať v poistení, kedy právo poisťovne na zaplatenie celého jednorazového poistného nie je dotknuté (článok 8). Z tohto dôvodu, i keď k zániku poistenia došlo k 3.1.2003, podľa všeobecných poistných podmienok poistenia motorových vozidiel, ktoré boli súčasťou poistnej zmluvy, bol žalovaný povinný zaplatiť poistné v plnej výške (19 674,- Sk) a nielen jeho časť v sume 9 837,- Sk (5.2.2004), nakoľko na túto povinnosť nemá vplyv skutočnosť, že došlo k zániku poistenia.

Proti označeným rozsudkom podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor, ktorého prípustnosť a tým aj opodstatnenosť vyvodzoval z ustanovenia § 243e ods. 1 v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. s odôvodnením, že ak poistenie zanikne tým, že

jednorazové poistenie nebolo zaplatené v lehote, má poistiteľ voči tomu, kto s nim uzavrel poistnú zmluvu právo len na pomernú časť jednorazového poistného za dobu do zániku poistenia. Ak by mal žalovaný povinnosť zaplatiť celé jednorazové poistné aj napriek tomu, že poistný vzťah už zanikol, znamenalo by to, že by bol povinný zaplatiť poistné napriek tomu, že poisťovateľ by mu už poistnú ochranu neposkytol. Plnenie poistného by tak postrádalo akýkoľvek hospodársky dôvod a bolo by v rozpore so zmyslom poistenia, princípom reciprocitu a požiadavkou vyváženosti práv a povinností v záväzkových vzťahoch. Povinnosť uložená žalovanému zaplatiť v prospech žalobcu finančnú čiastku nad rámec uvedeného plnenia je v rozpore so zákonom. Preto podľa dovolateľa je naplnený dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci súdmi obidvoch stupňov. Navrhol napadnutý rozsudok spolu s rozsudkom okresného súdu zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalobkyňa vo svojom vyjadrení navrhla dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu účastníka konania (§ 243e ods. 1, 2 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

Ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie (§ 243e ods. 1 O.s.p.). Mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. možno rozsudok odvolacieho konania preskúmať

len z dôvodov uplatnených dovolaní. Z tejto zásady viazanosti použitými dovolacími dôvodmi, čo do obsahu i rozsahu, predstavujú výnimku vady konania podľa § 237 O.s.p. a – ak je dovolanie prípustné – iné vady konania, ktoré mohli mať „v zmysle mali“ za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ku ktorým dovolací súd prihliadne z úradnej povinnosti bez ohľadu na to, či boli v dovolaní uplatnené. Vady konania uvedené v ustanovení § 237 O.s.p., ani tzv. iné vady konania v zmysle ustanovenia § 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p. dovolateľ nenamietal a nevyplývajú ani z obsahu spisu. Preto sa dovolací súd zaoberal len správnosťou právneho posúdenia veci súdmi nižších stupňov.

Právne posúdenie veci je nesprávne, ak odvolací súd posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav sa nevzťahuje alebo právnu normu zistil síce správne, len ju nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že súdy nižších stupňov danú vec posúdili nesprávne.

Podľa § 1 zákona č. 99/1963 Zb. O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Podľa § 2 O.s.p. v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, uskutočňujú výkon rozhodnutí, ktoré neboli splnené dobrovoľne a dbajú pritom na to, aby nedochádzalo k porušeniu práv a právom chránených fyzických a právnických osôb a aby sa práva nezneužívali na úkor týchto osôb.

Podľa § 3 O.s.p. Občianske súdne konanie je jednou zo záruk zákonnosti a slúži na jej upevňovanie a rozvíjanie. Každý má právo domáhať sa na súde ochrany práva, ktoré bolo ohrozené alebo porušené.

Podľa § 801 Občianskeho zákonníka (účinného do 31. decembra 2002) poistenie zanikne tak isto tým, že poistné za prvé poistné obdobie alebo jednorazové poistné nebolo zaplatené do troch mesiacov alebo poistné za ďalšie poistné obdobie nebolo zaplatené do

šiestich mesiacov od jeho splatnosti; tieto lehoty možno dohodou predĺžiť. Poistenie zanikne uplynutím príslušnej lehoty. To isté platí, ak bola zaplatená len časť poistného.

Podľa § 803 ods. 1 Občianskeho zákonníka (účinného do 31. decembra 2002) poisťiteľ má právo na poistné za dobu do zániku poistenia.

Týmto ustanoveniami sa súdy dostatočne neriadili.

Podľa § 801 Občianskeho zákonníka (účinného do 31. decembra 2002) poistné zanikne aj tým, že poistné za prvé poistné obdobie alebo jednorazové poistné nebolo zaplatené do troch mesiacov alebo poistné za ďalšie poistné obdobie nebolo zaplatené do šiestich mesiacov od jeho splatnosti. Tieto lehoty možno dohodou predĺžiť. Nakoľko žalovaný nezaplatil poistné za ďalšie poistné obdobie, poistenie medzi žalobcom a žalovaným zaniklo. K dohode o predĺžení lehoty splatnosti poistného medzi účastníkmi poistnej zmluvy nedošlo.

Okresný súd Bratislava V odôvodnil svoje rozhodnutie tým, že žalobca svoj nárok preukázal listinnými dôkazmi a nakoľko mu žalovaný neuhradil poistné za ďalšie obdobie, t.j. od 3. júla 2002, na základe § 801 OZ predmetná poistná zmluva zanikla. Súd dospel k záveru, že nárok žalobcu na zaplatenie dlžnej sumy je dôvodný a preto mu v plnom rozsahu vyhovel.

Odvolací súd pri svojom rozhodovaní o odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa zdôvodnil svoje rozhodnutie tým, že hoci poistná zmluva podľa § 801 OZ pre nezaplatenie poistného zanikla, žalobca mal právo na zaplatenie celého poistného v zmysle § 803 ods. 3 OZ, pretože pri jednorazovom poistnom patrí poisťovní aj v tomto prípade celé poistné. Pritom sa dôsledne neriadil ustanovením § 803 ods. 1 OZ, z ktorého vyplýva, že poisťiteľ má právo na poistné za dobu do zániku poistenia.

S týmto záverom súdu nie je možné súhlasiť. Poistenie je záväzkový dvojstranný vzťah, v ktorom majú účastníci na oboch stranách vzťahu práva a povinnosti. Práva a povinnosti z poistného vzťahu, predovšetkým právo poisťovne na poistné a právo poisteného na poistné plnenie, ak nastala zmluvou predpokladaná poistná udalosť, vzniká so vznikom poistenia. Z uvedeného treba vyvodiť, že poisťiteľovi zásadne nepatrí poistné za

obdobie, v ktorom nemôže poistenému vzniknúť povinnosť plniť. Vyjadruje sa tým jedna z hladných zásad úpravy poistenia, že časový úsek, za ktorý má poistiteľ právo na poistné, sa kryje s dobou, po ktorú má poistiteľ povinnosť poskytovať poistnú ochranu. Poistné je tak svojou povahou odplatom za to, že poisťovňa poskytuje poistenému poistnú ochranu. Ustanovenie § 803 ods. 3 OZ upravuje právo poistiteľa na celé jednorazové poistné len pre prípad, že nastala poistná udalosť a tým odpadol dôvod ďalšieho poistenia. Časť vety za bodkočiarkou v § 803 ods. 3 OZ („jednorazové poistné patrí poistiteľovi aj v tých prípadoch vždy celé“) možno vykladať len vo vzťahu k časti vety pred bodkočiarkou a aplikovať len pre prípad predvídaný touto časťou vety („ak nastala poistná udalosť a dôvod ďalšieho poistenia tým odpadol, patrí poistiteľovi ...“), nie však vo vzťahu k odseku 2 uvedeného ustanovenia upravujúcemu celkom inú hypotézu a dispozíciu. Ak teda poistenie zanikne, tým že jednorazové poistenie nebolo zaplatené v lehote, má poistiteľ voči tomu, kto s nim uzavrel poistnú zmluvu, právo len na pomernú časť jednorazového poistného za dobu do zániku poistenia (§ 803 ods. 1 OZ). Ak by mal žalovaný povinnosť zaplatiť celé jednorazové poistné aj napriek tomu, že poistný vzťah už zanikol, znamenalo by to, že by bol povinný zaplatiť poistné napriek tomu, že poisťovateľ by mu už poistnú ochranu neposkytol. Plnenie poistného by tak postrádalo akýkoľvek hospodársky dôvod a bolo by v rozpore so zmyslom poistenia, princípom reciprocitu a požiadavkou vyváženosti práv a povinností v záväzkových vzťahoch (1 Obpj 1/2005).

Keďže v danom prípade poistenie zaniklo zo zákona 3. januára 2003, ktorá skutočnosť nebola medzi účastníkmi sporná, pričom žalovaný mal poistné zaplatené do 3. júla 2002, je zrejmé, že žalobca má právo na zaplatenie poistného do dátumu zániku poistného, t.j. do 3. januára 2003 a túto povinnosť si aj splnil. Povinnosť uložená žalovanému zaplatiť v prospech žalobcu finančnú čiastku nad rámec uvedeného plnenia, t.j. aj za obdobie po 3. januári 2003 je v rozpore so zákonom.

Súdy tak v danom prípade aplikovaný právny predpis nesprávne vyložili a vec teda nesprávne právne posúdili.

Tieto skutočnosti založili opodstatnenosť mimoriadneho dovolania podľa § 243e ods. 1 v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. Preto rozhodnutia nižších súdov zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie Okresnému súdu Bratislava V (§ 243b ods. 2, 3 O.s.p.) s tým, že

právny názor vyslovený v tomto uznesení je preň záväzný, pričom v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách dovolacieho konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2009

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: